

Nový muž před starými problémy

ZDENĚK MLYNÁŘ

Role jednotlivce, který se dostane na špičku mocenské hierarchie v sovětském systému, je nepochybně větší než v jiných sociálně-politických systémech. Přesto však je sotva správné hledat odpověď na otázku, jaký význam má nástup Konstantina Černěnka, v jeho osobních vlastnostech. Navíc je o těchto vlastnostech máloco známo; z jeho dosavadního životopisu lze vlastně vyvodit jen jediný přesvědčivý závěr - totiž že ztělesňuje cosi, co by bylo možno nazvat «duchem aparátu», především aparátu stranického.

To má nepochybně co dělat s tím, proč se do nejvyšší mocenské funkce v Sovětském svazu dostal. Hrály při tom však navíc významnou roli ještě dvě konkrétnější příčiny. Andropov zemřel příliš brzy, než aby bylo pod jeho vedením mohlo dojít k rozhodujícímu přeskupení kádru ve prospěch mladší generace. Žádný z možných představitelů této generace nemohl tedy nyní ještě zaujmout nejvyšší mocenskou funkci, protože k tomu neměl dostatečnou neformálně vytvořenou autoritu v příslušných aparátech (ve stranickém, hospodářském, v armádě a v policejních složkách). Nástup představitele mladší generace do nejvyšší funkce by byl nutně vytvořil i uvnitř mocenské elity stav nejistoty, ústící v pokusy jejích jednotlivých složek získat výhodnější postavení v celé struktuře moci. Zabránit něčemu podobnému však bylo hlavní starostí sovětského vedení - a to také za krátké Andropovovy prozatímní vlády.

Druhá příčina Černěnkova vzestupu tkví v tom, že mezi «starou gardou» současného sovětského vedení také nebyl nikdo jiný, kdo by jednoznačně symbolizoval vedoucí úlohu strany a s jistotou garantoval, že k něčemu podobnému nedojde. Kdyby se do nejvyšší funkce byl dostal Ustinov, znamenalo by to nutně zesílení pozice armády; Ticho-

nov nebo Gromyko by symbolizovali posílení role hospodářského a státního aparátu.

Provisorium jako forma pohybu

Přes to všechno však Černěnko nemůže vrátit vývoj do stadia před Brežněvovou smrtí. «Duch aparátu» sice směřuje v zásadě k tomu, aby se pokud možno neměnilo nikdy nic; zároveň však má vyvinutý smysl pro to, aby správně poznal, kdy jsou věci stabilní a kdy ne. Stagnace v posledních letech Brežněvovy vlády byla plodem dlouholeté stability, ale ta nástupem Andropova v jistém smyslu skončila. Snad vůbec nejvýznamnějším důsledkem krátké Andropovovy vlády zůstává to, že myšlenku o potřebě nějakých změn učinil myšlenkou oficiálně vyslovovanou. Jaké změny, proč a kde - to vše zůstalo nevyřešeno. Ale že věci nemohou zůstat docela bez pohybu, to vzal na vědomí právě i «duch aparátu».

Černěnkův nástup k moci na tom nic podstatného nemůže změnit. Všichni vědí, že je to provisorium a otázka zní jen, na jak dlouho. Toto provisorium sice každému jasně říká, že se nebude dít nic bez souhlasu a kontroly shora a že ani shora se s ničím rozhodně nebude spěchat. Nic nebude «neuvážené», tj. základní pozice mocenské elity nebude ničím ohrožena. Ale pocit stability to všechno této elitě nedává a dát nemůže. Je to jen odklad, mezidobí, v němž se je nutno připravit na věci příští. V tomto smyslu je atmosféra stejná za Černěnka jako byla za Andropova a liší se od atmosféry Brežněvovy éry.

Není také pochyb o tom, že vskrytu, pod pokličkou se nadále na věci příští všichni připravují, včetně mocenské elity a jejích jednotlivých složek

OBSAH

Listů č. 2/84

Nový muž před starými problémy	Zdeněk Mlynář	1
Pomsta buržoazie	Dalimil	4
Jeden všední den	Bohumil Hrabal	6
Post scriptum 2	Karel Kyncl	10
Francouzsko-čs. mírová iniciativa		10
O čem Rudé právo nepíše	Z.H.	11
A o čem Rudé právo píše	Julián Slatina	13
Charta 77, její vztah k otázkám míru	Vilém Prečan	14
Rukojemníci supervelmocí	Miroslav Kusý	23
Taje sovětského kosmického výzkumu		25
Jsou tam lvi?	Turista	25
Dopis E.P. Thompsona J. Šabatovi o míru a lidských právech		26
Jeden z protestů		31
Ladislav Lis propuštěn – do otroctví?		32
Srpnový den	Ludvík Vaculík	32
Nové podpisy Charty 77	Dok. č. 3/84	33
Pražský host –čl–		34
Zcela antiiorwellovský monolog	Jiří Hanák	37
Sdělení VONSu (J. Wolf, R. Matoušek, pastor Keller, A. Šabatová)		38
Dva katoličtí faráři na Slovensku vyšetřováni		39
Paragraf 203 na pokračovanie	Ján Mlynárik	40
Psáno pro Listy	Ludvík Vaculík	41
Jak jsem jela do Prahy a z Prahy	Lucie Xaveriová	42
Dynamika nebo stagnace?	Vladimír Kadlec	47
Fejeton dušičkový	L. Janecká	52
Plýtvání elektrickou energií ve výrobě	Vladimír Kadlec	54
Významný příspěvek Fidela Castra k teorii	Jiří Hochman	55
Napínavý nesmysl	František Janouch	56
Za dvanáct minut pět ...	-šmik-	57
Přímá družicová televize střizlivýma očima	Dušan Havlíček	58
Výlety jka		63
A přece se točí ...	Milan Šimečka	64
Elitní texty jn		66
Už je, chlapci, malý termín	Ludvík Vaculík	67
O něčem jiném	Milan Jungmann	68
Co se stalo na horách	Eda Kriseová	71
Idea národního divadla	Milan Uhde	73
Podnámjem v Malém Berlíně	† Ladislav Dvořák	74
Monolog velryby	Ivan Sviták	78
Společenská rubrika		80

PŘÍLOHA K TOMUTO ČÍSLU:

Dokumentace činnosti Charty 77 v roce 1983

Sestavil Vilém Prečan

JEŠTĚ JEDNOU TŘI PŘÁNÍ K PŘEDPLATITELŮM V ZAHRANIČÍ

- První: Uhradte laskavě **co nejdřív předplatné na 1984**, pokud jste tak ještě neučinili.
 Druhé: Uhradte je **ve skutečném ekvivalentu** částky, kterou uvádíme na str. 80 pro stručnost jen v markách.
 Třetí: Prosíme nezapomínejte nám **ihned hlásit změnu adresy**. Díky.